

פרשת נשא

"ינגל יתאב"

שבת פרשת נשא לעולם באה לאחר חג השבועות, ובעוד שהשבת שלפני חג השבועות - יום חתונתם של עם ישראל והתורה הקדושה - נקראת בספרים הקדושים "שבת כלה" (בדומה ל"שבת כלה" שעושים לכלה לפני חתונתה), השבת שלאחר חג השבועות נקראת "שבת חתן" (בדומה ל"שבת חתן" שעושים לאחר החתונה). ועיקרו של השפע שנוצר בחג בשבועות יורד לעולם ומתחלק בשבת זו, ועל כן יש לה קדושה מאוד מיוחדת.

בפרשת נשא התורה מלמדת אותנו על דינה של האשה הסוטה - זו שנטתה מדרכי הצניעות ומעלה בבעלה. ובנוגע לכך אומרת התורה: "איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל וגו'" (במדבר ה, יב).

הטשת יכ איש אישחז"ל במדרש) במדב"ר ט, ב) שואלים מדוע נקטה התורה לשון כפולה ואמרה: "אשתו", ולא אמרה "איש כי תשטה אשתו"?

ומבארים חז"ל (והובא גם ברש"י עה"פ) שכוונת התורה לרמוז בזה שהאשה הסוטה לא רק בבעלה בלבד היא מועלת, כי אם גם בה' יתברך בכבודו ובעצמו. ולכן נאמר: "איש איש", האחד כנגד בעלה, והשני כנגד הקב"ה הנקרא "איש", כמו שכתוב: "ה' איש מלחמה" (שמות טו, יג).

מדברי המדרש הללו משמע שחטאה של האשה הסוטה מהווה פגיעה ישירה בהקב"ה יותר מאשר חטאים אחרים. וכדי להבין מדוע הדבר כן, יש להקדים את דברי המדרש (שיר השירים רבה ה, א) על הפסוק: יתאב" ארקנה א"ע"ז צ"יירה יברה לש ססרופמה ורמאמ תחיתפב סיאבומה, "הלכ יתוחא ינגל יתאב" לגני": "אמר ר' מנחם חתניה דר' אלעזר בר אבונה בשם ר' שמעון בר' יוסנה, 'באתי לגן' אין כתיב כאן אלא 'לגני' - לגנוני - למקום שהיה עיקרי מתחלה. ועיקר שכינה לא בתחתונים היתה?! הדא הוא דכתיב: (ח, ג תישארב) "יגב כלהתמ סיהלא 'ה לוק תא ועמשיו'".

וממשיך המדרש: "חטא אדם הראשון ונסתלקה השכינה לרקיע הראשון. חטא קין נסתלקה לרקיע השני. חטא אנוש נסתלקה לרקיע השלישי. חטא דור המבול נסתלקה לרקיע הרביעי. חטא דור המגדל נסתלקה לרקיע החמישי. חטאו אנשי סדום נסתלקה לרקיע הששי. חטאו המצריים בימי אברהם נסתלקה לרקיע השביעי. כנגדן עמדו שבעה צדיקים והורידו לארץ: זכה אברהם הורידה משביעי לששי. עמד יצחק והורידה מששי לחמישי. עמד יעקב והורידה מחמישי לרביעי. עמד לוי והורידה מרביעי לשלישי. עמד קהת והורידה משלישי לשני. עמד עמרם והורידה משני לאחד, שהוא ראשון. עמד משה והורידה לארץ".

מדברי המדרש מתבאר שמתחילה כשברא הקב"ה את עולמו היה העולם כל כך זך עד כדי כך שהשכינה הקדושה היתה שורה בו ממש באותה מידה שהיא היתה שורה בעולמות העליונים, ויתירה מזאת, עיקר שכינתה ודירתה היתה דוקא בעולם הזה. אולם חטאי הדורות סילקוה עד לרקיע השביעי, והחטא הראשון שגרם לה את הסילוק הראשוני מהארץ לרקיע היה חטאם של אדם וחווה.

וכן כתב רה"ק המקובל האלקי ר' יוסף גיקטיליא בספרו שערי אורה (השער הראשון הספירה העשירית) וז"ל: "וצריך אתה לדעת עיקר גדול. דע, בתחילת בריאת העולם עיקר שכינה בתחתונים היתה, שהרי מערכת כל הנבראים על סדר המעלות היו, עליונים כנגד עליונים, תחתונים כנגד תחתונים, ולפיכך היתה שכינה שרויה בתחתונים. ובהיות השכינה למטה נמצאו שמים וארץ אחדים, וזהו לשון 'ויכולו השמים והארץ וכל צבאם' (בראשית ב, א) שנשתכללו אלו מאלו, ונתמלאו אלו מאלו, והיו הצינורות והמקורות פועלים בשלימותם ונמשכים מלמעלה למטה. נמצא ה' יתברך ממלא מלמעלה למטה, וסימנך: 'השמים כסאי והארץ הדום רגלי' (ישעיה סו, א). נמצא שה' יתברך היה שריו במיצוע שווה בין העליונים ובין התחתונים. בא אדם הראשון וחסא - נתקלקלו השורות, ונשתברו הצינורות, ונפסקו הבריכות, ונסתלקה שכינה, ונתפרדה החבילה".

והנה לאמיתו של דבר עוד קודם שחטאה חוה באכילתה מעץ הדעת, היא חטאה בחטא חמור יותר, והיינו כמבואר בדברי חז"ל (ראה שבת קמו א, וברש"י שם ד"ה כשבא) שכשבא הנחש לפתות את חוה לאכול מעץ הדעת, קודם לכן גם נתייחד עמה, בא עליה והטיל בה זוהמא של כפירה ומוות, כמו שכתוב: "הנחש השיאני" (בראשית ג, יג) מלשון נישואין. ואם כן, החטא הראשון שהיה בעולם וגרם את סילוק השכינה מהארץ לרקיע זהו מעילתה של חוה בבעלה - אדם הראשון, והתייחדותה עם הנחש.

וכאשר בהמשך הדורות נמצאת אשה החוזרת על חטאה של חוה ומועלת בבעלה, הרי היא מזכירה את אותו עוון ראשוני שגרם לחורבן העולם ולסילוק השכינה מן הארץ (בבחינת מה שנאמר על מנחתה של הסוטה: "מנחת זכרון מְזַכֶּרֶת עוֹן") (במדבר ה, טו) - על שם שמזכירה את העוון הקדום של חוה, ומעוררת בזה צער עצום בשמים, ומסלקת שוב את השכינה, ולכן חטאה מהווה פגיעה ישירה בה' יתברך והוא חמור ביותר.

וזהו שאמרו חז"ל (סוטה יז, א) "איש ואשה זכו - שכינה ביניהם", ומפרש רש"י (שם ד"ה זכו) "שזכו ללכת בדרך ישרה, שלא יהיה הוא נואף ולא היא נואפת". והיינו משום שאיש ואשה שזוכים לנהוג בקדושה ובנאמנות זה כלפי זה, היפך ממש ממעשה האשה הסוטה, גורמים לשכינה שתשכון בעולם (היפך ממה שגרם מעשה הסטייה הראשון של חוה לסלק את השכינה מן הארץ), ומכיון שבזכותם שורה השכינה בעולם, בוודאי שבראש ובראשונה היא תשרה ביניהם.

לפי האמור יובן גם מה שכדי להעניש את האשה הסוטה היה הכהן לוקח בכלי חרס מים שנתקדשו בכיור שבמקדש (ראה סוטה טו, ב) ונותן לתוכם מן הפר שבקרקע המקדש, ומשקה את האשה, ואם אמת הדבר שחטאה, היו המים ועפר פועלים בה את פעולת העונש, כפי שמתאר הרמב"ם (הל' סוטה ג, טז): "ואם טמאה היא מיד פניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאה גידין גידין... ובטנה צבה בתחלה ואחר כך תפול ירכה ותמות":

והיינו כפי שמבאר האור החיים הק' בפרשתנו (ה, טו ד"ה ואפשר) וז"ל: "כי כל נברא והוה תכסוף ותכל תאוותו להדבק אל האלקים חיים ברוך הוא. והרגש תיאבון זה ישנו גם בבלתי נועע (בדומם), כל אחד כפי שיעור הרוחניות אשר הטביע בו הבורא, כפי מה שצריך לקיומו, ולתת שבח לבורא, כאמרו: 'כל פעל ה' למענהו' (משלי טז, ד). עוד מצינו לרבותינו ז"ל (ב"ר ה, ד) שאמרו טעם שנקראו (המים התחתונים) 'מים בוכים' לצד שה' פלג המים חציים למעלה וחציים נשארו למטה מתחת ליבשה, המים שנשארו למטה הם בוכים ומתאנחים, על שלא זכו להתקרב לאלקים חיים בחצי העליון, כי הוא זה כוסף הנבראים יחד ותקוותם. עוד הן הראנו ה' את אשר יחפוץ לקבוע דירה בתחתונים מימי אדם, ובחטאו נתקללה האדמה, וגבה כסא המלוכה מקור הברכה מן העולם... ומעתה זולת החטאים אשר יסובבו, תהיה דירת אלקים חיים

בתחתונים, ובזה ומחה ה' דמעת המים הבוכים, ויוסר חרפת הארץ, וישמחו המים ותגל הארץ אשר אררה ה' ורחק ממנה דוד עולם והנה עתה עת דודים. ואם יסובבו החטאים, ישוב הדבר לכמות שהיה, וירום הכסא, ועל זה ידוו הדווים לקול תתו מים".

כלומר כל כוספם וחשקם של המים התחתונים והארץ התחתונה זהו להתקרב לבורא יתברך. ובכל פעם שמישהו גורם לשכינה להסתלק מן העולם הרי הוא גורם להם צער שאין כדוגמתו, ולכן רצונם לנקום בו על כך. ומכיון שחטאה של הסוטה מעורר את החטא הראשון שגרם לסיילוק השכינה מן העולם, ולבכיות המים וצער האדמה, על כן רצונם לנקום בה, והם אצים רצים לפעול בה את פעולת העונש הראוי לה.

וכפי שממשיך האור החיים: "והנה בבוא המים במעי האשה במיחוי השם בתוכו, אם האשה טמאה, הנה השם ההוא על ידי המנחה שמזכרת עוון יזכור עוון הקודם, וירגישו המים, ובזה יהיו מרים, כי יזכרו יגונם ובכיותם, וה' מחה את דמעתם והנה האשה הטמאה תסובב מרתם, ובאו בה המים המרים למרים, יחתכו מעיה, ויעשו בה נקמה, כי זאת האשה הגורמת בכיותם, ובכח השם הנתון בהם ינקמו נקמתם ממנה. והיודע חטא חוה בזהמת נחש, ידע כי זה הוא עוון הראשון אשר העלה שכינת אור עליון מעולם זה התחתון, וכפי זה, האם ימצא איש את אויבו וישלחנו?! ויקיימו בה 'הבא להורגך השכם להורגו' (ברכות סב, ב), ויעשו נקמה בה בין המים בין העפר, שלשניהם יש גרם רעה, והגם שלא הזכיר הכתוב אלא מים יש בו גם העפר".

ונסמכה לכך מצות פרישת הנזיר מן היין, כפי שפרשו חז"ל (שם ב, א): "שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין". והרמז שבזה, כי כמו שהיין אף שבתחילה הוא סועד ומשמח את הלב כמו שכתוב: "ויין ישמח לבב אנוש" (תהלים קד, טו), אף על פי כן בסופו גורם הוא נזק רב, ובאות תקלות על ידו) כפי שארע לנח פא, תועינצה כרדמ התייטסו הלעבמ השאה תורתסה כך, ((גל, טי עש) טולל וכו, (אכ, ט תישארב האר) שיתכן שמתוק לה הדבר בתחילתו, אחריתה תהיה מרה כלענה.

ולאחר מכן נסמכה לכך פרשת ברכת כהנים, לרמוז שכאשר זוכים איש ואשה לשמור את עצמם בקדושה, בזכות זה הקב"ה משפיע עליהם שפע של ברכות ישועות ונחמות, ויהיה ביתם מלא ברכת טוב הן בגשמיות והן ברוחניות.

למעשה למדים אנו מפרשת הסוטה עד כמה יש להישמר בעיני הצניעות, ולהפריד הפרדה מוחלטת בין מחנה הגברים למחנה הנשים כדי שהשכינה הקדושה תסכים לדור בתוכנו, כמו שכתוב: "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך, והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערוות דבר ושב מאחריך" (דברים כג, טו).

וגם אם מחמת הכרח הפרנסה נאלצים איש או אשה לעבוד במקום עבודה שעובדים בו גברים ונשים, עליהם לשמור את עצמם בקדושה גדולה, ולמעט בדבורים מיותרים ושאר התחברויות שונות ומשונות. ואם חלילה יש בעבודה אילו אנשים או נשים המפריעים להם להישמר, וכל שכן אם הם עשויים לגרור אותם לידי מכשול ועוון ח"ו, עליהם לעזוב את העבודה תיכף ומיד ללא כל השהות, גם אם צעד זה יגרום להם הפסד כספי רב או קידום כלשהו במשרה וכו', ובלבד שיצילו את נשמתם.

